

Doc. dr. sc. Hana Horak

Kosjenka Dumančić, mr. spec.

EUROPSKO DRUŠTVO SOCIETAS EUROPEA KAO NOVOST U HRVATSKOM PRAVU

EUROPEAN SOCIETY – SOCIETAS EUROPEA: NOVELTY IN CROATIAN LAW

SAŽETAK: Svrha rada jest prikazati Europsko društvo kao oblik trgovačkog društva koje djeluje na supranacionalnom nivou. Autorice u radu analiziraju Zakon o uvođenju europskog društva *societas europea* (SE) i europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU)¹ (dalje u tekstu: Zakon SE) u hrvatskom zakonodavstvu. Zakon SE je donesen 3. listopada 2007. godine, a početak primjene odgođen je do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji². Autorice u tekstu prikazuju tekst Uredbe Vijeća 2157/2001 od 8. listopada 2001. godine o Statutu Europskog društva (SE)³ (dalje: Uredba SE) i Direktive Vijeća 2001/86/EZ od 8. listopada 2001. godine kojom se dopunjuje Statut Europskog društva u odnosu na uključenost zaposlenika⁴ (dalje: Direktiva SE) kojima se regulira Europsko društvo na nivou Europske unije. Također se prikazuju i moguće poteškoće za uvođenje i primjenu SE u hrvatski pravni sustav, posebice imajući na umu uvođenje mogućnosti monističkog sustava upravljanja trgovačkim društvom kao novotu u hrvatskom zakonodavstvu, te regulaciju koja se odnosi na promjenu sjedišta društva i njegov prijenos izvan granica Republike Hrvatske.

KLJUČNE RIJEČI: Europska unija, *societas europea*, pravo trgovačkih društava, harmonizacija, Uredba 2157/2001, Zakon o uvođenju europskog društva i europskog gospodarskog interesnog udruženja.

---

¹ Zakon o uvođenju europskog društva *societas europea* (SE) i europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU), N.N. 107/07 dostupno na web stranici <http://www.nn.hr> na dan 23.10.2007.

² Čl. 47. Zakona o uvođenju europskog društva i europskog gospodarskog interesnog udruženja.

³ *Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE)*, OJ L294, 10/11/2001

⁴ *Council Directive 2001/86/EC of 8 October 2001 supplementing the Statute for a European company with regard to the involvement of employees.*

ABSTRACT: In this paper the authors present European company as a company on a supranational level. They analyze the Act on European company (*Societas Europea*) and Economic interest grouping, which was adopted in the Croatian legislation on the 3rd October, 2007, with the emphasis on *Societas Europea*. This paper presents the text of the Regulation and the Directive, which regulate European company, as well as the Croatian Company Act and the Act on SE, and possible obstacles for its implementation in the Croatian legal system. The authors emphasize the new possibility for Croatian companies: the possibility of implementation of a one-tier system as well as the new regulation concerning the transfer of company seat and especially its cross border transfer.

KEY WORDS: European Union, *societas europea*, company law, harmonization, Regulation 2157/2001, Law on the Introduction of *societas europea* and the European Economic Interest Association.

---

1. UVOD

Potreba za procesom modernizacije i harmonizacije prava trgovačkih društava proizlazi iz sve većeg broja društava koja posluju preko granice na međunarodnom tržištu. Nove članice Europske unije i različitost nacionalnih propisa povod su za usklađivanje. Akcijskim planom⁵ utvrđene su glavne smjernice kojima bi se trebali voditi svi postupci u području prava trgovačkih društava na razini Europske unije.

Trgovačkim bi društvima trebalo u što većoj mjeri osigurati fleksibilnost na način da se ostavi što je moguće više prostora za slobodno djelovanje zainteresiranih strana. Većina inicijativa na razini Europske unije u području prava trgovačkih društava temelji se na članku 44. stavku 2. točki g. (iz glave 54) Ugovora o osnivanju Europske zajednice⁶. U tumačenju tog članka izdvajaju se dvije pretpostavke za usvajanje inicijativa Europske unije u području prava trgovačkih društava. Prva je pretpostavka sloboda nastana trgovačkih društava. Ona se ostvaruje putem usklađivanja minimalnih zahtjeva na supranacionalnom nivou, s obzirom da je sloboda nastana lakše ostvariva u državama članicama koje imaju slične propise. Druga pretpostavka je osiguravanje pravne sigurnosti u djelovanju unutar Zajednice, pri čemu je postojanje zajedničkih zaštitnih mehanizama ključno za stvaranje povjerenja u prekogranične gospodarske odnose.

Svaka zemlja koja želi postati članicom Europske unije mora ispuniti određene uvjete kako bi po svom priključivanju Uniji mogla funkcionirati u sklopu njezinih sustava i već utvrđenih pravila. Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (dalje: SSP) s EU⁷, Hrvatska se obvezala na postupno usklađivanje zakonodavstva s *acquis communautaire*

---

⁵ Communication of 21 May 2003 from the Commission to the Council and the European Parliament, *Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union – A plan to move Forward*, COM (2003) 284 final, Bruxelles, 21.5.2003., str.9.

⁶ *Consolidated version of the Treaty Establishing the European Community*, OJ C 325 od 24 December 2002.

⁷ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih Zajednica i njihovih država članica, 2005., dostupno na <http://www.mei.hr> na dan 13.9.2007.

*reom*⁸. Sukladno pregovaračkom stajalištu za Poglavlje 6. pregovora o Pravu trgovačkih društava, Hrvatska je preuzela obvezu usklađivanja ZTD-a s *acquisom* za to područje najkasnije do siječnja 2008. godine.

Područje prava trgovačkih društava je između Republike Hrvatske i EZ i država članica Europske unije određeno odredbama poglavlja II. glave V. (čl. 43.-55. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju), ali obveza usklađivanja prava proizlazi iz čl. 69. SSP-a.⁹

Do sada su poduzeti brojni koraci u harmonizaciji zakonodavstva Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije¹⁰. U području prava trgovačkih društava, a u svrhu daljnjeg usklađivanja i modernizacije prava trgovačkih društava, donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima¹¹ i Zakon o uvođenju europskog društva *societas europea* (SE) i europskog gospodarskog udruženja (EGIU)¹², (dalje: Zakon SE).

Zakonom o izmjenama i dopunama ZTD-a usklađuje se ZTD s Prvom direktivom Vijeća 68/151/EEC i svim njezinim kasnijim izmjenama i dopunama zaključno s Direktivom 2003/58/EEC, Drugom direktivom Vijeća 77/91/EC i svim njezinim kasnijim izmjenama i dopunama (zaključno s Direktivom 2006/68/EC), Trećom direktivom Vijeća 78/855/EEC, Šestom direktivom Vijeća 82/891/EEC, Jedanaestom direktivom Vijeća 89/666/EEC i Direktivom 2005/56/EC o prekograničnim spajanjima i pripajanjima društva kapitala.

Sudjelovanje radnika u SE određeno je Direktivom, kako je prethodno navedeno, te je regulirano u Zakonu o izmjenama i dopunama ZTD i u Zakonu SE. U odnosu na činjenicu da je u Poglavlju 19. pregovora (Socijalna politika i zapošljavanje) preuzeta obveza da se u radno zakonodavstvo implementiraju još dvije direktive (Direktiva Vijeća 2001/86/EZ od 8. listopada 2001. o dopuni Statuta Europskog trgovačkog društva u pogledu uključenosti radnika i Direktiva Vijeća 94/45/EZ od 22. rujna 1994. o uspostavljanju Europskog radničkog vijeća ili postupka u poduzećima koja posluju na razini Zajednice u svrhu obavještanja i savjetovanja s radnicima) radi stvaranja poveznice s budućim izmjenama Zakona o radu sa u ZTD uvedenim odredbama o prekograničnom spajanju i pripajanjima i u Zakonu o uvođenju SE i EGIU predviđenim novim oblicima trgovačkih društava, u ZTD je uvedena i ta poveznica.¹³

⁸ Izvor: www.mei.hr na dan 10.9.2007.

⁹ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, op.cit.

¹⁰ Vidi Izvješće o analitičkom pregledu rezultata analitičkog pregleda (Screeninga) za poglavlje Prava trgovačkih društava od 2006. godine dostupno na <http://www.eu-pregovori.hr/> na dan 3.9.2007.

¹¹ Čl. 172. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima N.N.170/07. Zakon stupa na snagu dana 1. travnja 2008. godine, osim čl. 140 koji se odnosi na prekogranična pripajanja i spajanja koji stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

¹² Zakon o uvođenju europskog društva *societas europea* (SE) i europskog gospodarskog udruženja (EGIU) N.N. 107/07. Zakon stupa na snagu s danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

¹³ Vidi Obrazloženje prijedloga za donošenje ZTD u Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama ZTD-a, dostupno na http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/2007/254_sjednica_vlade_republike_hrvatske_na_dan_13.9.2007. koji je prethodio konačnom tekstu Zakona o izmjenama i dopunama ZTD, N.N. 107/07.

Autorice u radu prikazuju pravnu regulaciju Europskog društva, njegov nastanak i problematiku primjene na području Europske unije. Iako je Europsko društvo regulirano Uredbom SE od 2001. godine, treba imati na umu da je Uredba SE stupila na snagu 2004. godine pa još ne postoji bogata pravna praksa koja bi dala odgovor na pitanja o njegovoj efikasnosti i utjecaju na formiranje SE na europskom području iako je u međuvremenu registriran određeni broj društava kao SE. U hrvatsko zakonodavstvo SE se uvodi donošenjem Zakona SE čime se ono usklađuje sa europskim zakonodavstvom, a u skladu s preuzetom obvezom Republike Hrvatske o usklađenju s *aquisom* za područje prava trgovačkih društava.

2. RAZVOJ IDEJE O STVARANJU EUROPSKOG DRUŠTVA

Europsko društvo usvojeno je i formalizirano u obliku europskog dioničkog društva (*Societas Europea*–SE). Ime je dobilo prema latinskom nazivu "societas europea" od kuda potječe i kratica SE. Ideja o nastanku Europskog društva nastala je još 1959. godine kad je francuski bilježnik Thibierge predložio uspostavu društva dionica europskog tipa ("societe par action de type europeen")¹⁴. Iste je godine profesor Sanders u svojem nastupnom predavanju na Ekonomskom fakultetu u Roterdamu taj prijedlog nazvao "*Na putu prema europskom dioničkom društvu*"¹⁵. Europska Komisija podržala je prijedlog koji je prezentiran 1966. godine kao Sporazum o osnivanju Europskog gospodarskog društva. Tom je prilikom formirana grupa stručnjaka kojoj je predsjedavao sam profesor Sanders, a koja je za zadatak dobila dati prijedlog i analizu novog oblika udruživanja. Svoj je prijedlog ekspertna grupa sastavila 1967. godine. Projekt stvaranja Europskog društva bio je u začetku veoma ambiciozan i za cilj je imao stvaranje novog društva koje će djelovati bez dodatnih formalnosti na teritoriju čitave Europe¹⁶ odnosno stvaranje posebne supranacionalne forme udruživanja¹⁷.

Temeljem predloženih analiza Europska komisija stavila je na raspravu prvi prijedlog za regulaciju Europskog društva 1970. godine što ga je usvojio Europski ekonomski i socijalni odbor (Economic and social committee). Europski parlament također je 1974. godine dao pozitivno mišljenje stavljajući u međuvremenu određene amandmane na pitanje suod-

---

¹⁴ Vidi Thibierge, C., *Le statut des societes etrangeres*, 57e congres de notaires de France tenu a Tours 1959, 1959, str. 270. i 271., 360 i 361. prema Cauchi-Chetcuti, M. (2001), *The European Company Statute: The Societas Europea (European Company) as a New corporate Vehicle*. Dostupno na: <http://www.cc-advocates.com/publications/articles/european-company-statute-1.htm> na dan 10.9.2007.

¹⁵ Ibidem, vidi Sanders, P., *Auf dem Wege zu einer europaischen Aktiengesellschaft*, RIV, 1960, str. 1-5.

¹⁶ Wymeersch, E., *Company Law in Europe and European Company Law* (April 2001). Financial Law Institute, University of Gent, Gent, Working Paper No. 2001-06, str. 39., dostupno na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=273876> na dan 13.9.2007.

¹⁷ Blackburn, T.L., *The societas europea: The evolving European company statute*, Fordham Law Review, Vol. 61, March 1993, str. 697.

lučivanja zaposlenika u Europskom društvu. Konačno je izmijenjeni prijedlog objavljen 1975. godine¹⁸.

Prema preambulama prijedloga iz 1970. i 1975. godine temeljni zadatak SE bio je stvoriti instrument za strukturnu reorganizaciju industrije u Europi u cilju osiguranja funkcioniranja europskog tržišta¹⁹.

Prijedlog Uredbe SE od 1970. godine sadržavao je 400 članaka²⁰. SE nije moglo biti subjektom niti jednog nacionalnog prava. SE je u prvom redu bilo uređeno europskim Statutom, a pitanja koja nisu bila uređena Statutom rješavala su se u skladu s općim principima na kojima se Statut temelji, a podredno prema općim pravilima i zajedničkim principima pravnih sustava zemalja članica²¹.

Nakon usklađivanja prijedloga za regulaciju SE javilo se, kao temeljno pitanje, sudjelovanje zaposlenika u SE. S obzirom na različita rješenja istog pitanja u nacionalnim pravima država članica, rješavanje pitanja o sudjelovanju zaposlenika u SE zahtijevalo je dugotrajne pregovore. Nakon višegodišnjih rasprava postignut je kompromis oko nacrtu Smjernice čiji je cilj bio osigurati da stvaranje Europskog društva ne dovede do nestanka ili slabljenja uloge zaposlenih u odnosu na njegovu ulogu u trgovačkim društvima koja sudjeluju u stvaranju SE²².

Pitanje koje je također bilo potrebno riješiti, bilo je pitanje određivanja sustava upravljanja unutar SE uz mogućnost postojanja monističkog i dualističkog²³ sustava. Konačno je Uredbom SE na supranacionalnoj razini uvedena mogućnost izbora između monističkog i dualističkog sustava unutarnjeg ustroja Europskog dioničkog društva.

Središnja ideja predlagatelja bila je stvoriti nadnacionalno društvo potpuno nezavisno o pravu društava država članica, čime bi se povećale mogućnosti djelovanja na jedinstvenom tržištu te srušile zapreke u poslovanju među državama članicama. Primjenom modela Europskog društva njegove aktivnosti izvan države članice ne bi se smatrale stranim i društva bi bila u mogućnosti u potpunosti koristiti prednosti zajedničkog tržišta s olakšavanjem prijenosa njegovog sjedišta iz jedne države članice u drugu²⁴.

U odnosu na prvi prijedlog Komisije od 1970. godine, u više od 30 godina do donošenja Uredbe SE, Europsko je dioničko društvo doživjelo više temeljnih promjena od strane Komisije, te je naposljetku usvojena manje opsežna Uredba SE.

---

¹⁸ Jurić, D., *Europsko dioničko društvo*, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, Suppl., br.3, Rijeka, 2003., str. 446. i 447.

¹⁹ Wymeersch, E., op.cit. str. 39.

²⁰ Braendle, U.C., Noll, J. *The Societas Europaea – A step towards convergence of corporate governance systems* (April 15, 2005), dostupno na: <http://ssrn.com/abstract=704881> na dan 13.9.2007.

²¹ Wymeersch, E., op.cit. str. 41.

²² Veršić, M., *Europsko dioničko društvo – Societas Europaea*, RRIIF, br. 6, Zagreb, 2002.

²³ Monistički sustav upravljanja karakterističan je za SAD, Švedsku, Veliku Britaniju, Irsku, Španjolsku, Italiju i Luksemburg. Dualistički sustav je karakterističan za Dansku, Nizozemsku, Njemačku, Austriju i Hrvatsku. Postoji i mogućnost mješovitog sustava koji dopušta mogućnost izbora između monističkog i dualističkog sustava, a koristi se u Finskoj, Belgiji, Francuskoj, Grčkoj, Portugalu i Sloveniji.

²⁴ Maurović, Lj., *Stupanje na snagu uredbe o statute europskog dioničkog društva – Societas Europaea*, Hrvatska pravna revija, kolovoz 2004., str. 49.

Uredbom SE učinjen veliki korak prema nadilaženju razlika između kontinentalnih pravnih sustava i *common lawa* odnosno usklađivanju prava društava i prava u EU općenito²⁵.

Osnivanje SE omogućilo je trgovačkim društvima koji posluju na području više država članica da budu osnovana kao jedno društvo koje podliježe europskom zakonodavstvu. Europsko društvo djeluje na teritoriju čitave Europske unije kao jedno trgovačko društvo s jednom upravom i jednim sjedištem te unificiranim sustavom izvješćivanja. Ovime se izbjegava sastavljanje skupih i administrativno zahtjevnih mreža društava kćeri koji se temelje na različitim nacionalnim zakonodavstvima, budući da se ranije moralo osnivati društva kćeri u državama u kojima društvo nije imalo registrirano sjedište te djelovati prema zakonima različitih država u kojima posluje.

3. UREDBA O STATUTU EUROPSKOG DIONIČKOG DRUŠTVA

Uredbom SE uređen je drugi oblik trgovačkog društva od supranacionalnog značenja nakon uredbe od 1985. godine kojom je uređeno Europsko gospodarsko interesno udruženje²⁶. Uredbama su u europskom trgovačkom pravu uređena samo ova dva tipa trgovačkih društava. Uredba SE usvojena je na međuvladinoj konferenciji u Nici 2001. godine i predstavlja veliki korak za usklađivanje prava društava. Početak primjene Uredbe SE bio je predviđen u roku 3 godine od usvajanja, odnosno za 8. listopada 2004. godine²⁷. Tako dugi rok za primjenu Uredbe SE bio je potreban kako bi se države pripremile za aktivno osnivanje i djelovanje SE te posebno zbog preuzimanja Direktive. Tom se Direktivom predviđa postupak pregovaranja kojim se omogućuje upravi i zaposlenicima SE-a izbor najprikladnijeg načina sudjelovanja zaposlenika u tijelima društva. Uredbom SE predviđa se da SE ne može biti upisano u sudski registar ako nije postignut sporazum o suodlučivanju zaposlenika ili nije donesena odluka o nepokretanju ili prekidu započetog pregovaranja, odnosno ako je protekao rok određen za trajanje pregovora, a sporazum nije postignut²⁸. Statut SE ne smije biti u protivnosti s postignutim sporazumom o suodlučivanju zaposlenika²⁹.

Potrebno je napomenuti kako se uredbe izravno primjenjuju u državama članicama Europske unije i ne treba ih usvajati u nacionalnom zakonodavstvu kao što se to čini propisima u direktivama. Kako uredbe radikalnije zadiru u nacionalne pravne poretke država članica, rijetko su primjenjivane na području europskog prava trgovačkih društava. U praviu primjenjuju se pri uvođenju novih pravnih instituta. Regulacija putem uredbe osigurava da SE uživa jednaki pravni režim u svim državama članicama, a sporovi o interpretaciji

---

²⁵ Tako Wymeersch, E., op.cit; Cauchi-Chetcuti, M. (2001), *The European Company Statute: The Societas Europea (European Company) as a New corporate Vehicle*; Hopt, K.J., Leyens, P.C., *Board models in Europe. Recent developments of Internal Corporate Governance Structures in Germany, the United Kingdom, France and Italy*, Law working paper n.18/2004, January, 2004.

²⁶ Council Regulation No.2137/85, 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG), OJ L 199, 31.7.1985.

²⁷ Vidi čl. 70. Uredbe SE.

²⁸ Vidi čl. 12. st.2. Uredbe SE.

²⁹ Vidi čl. 12. st.4. Uredbe SE.

odredaba uredbe iznose se pred Europski sud koji treba osigurati njihovu jednoobraznu interpretaciju³⁰.

Svojom direktnom primjenom u nacionalnim zakonodavstvima SE se osigurava da će imati uglavnom iste kriterije u svim državama Europske unije. Razlike će postojati, kako između država tako i unutar samih država članica, u odnosu na posebna pravila koja se tiču osnivanja SE bez obzira na dužnost država da jednako postupaju prema nacionalnim trgovačkim društvima kao i prema SE³¹.

Međutim, neposredna provedba uredaba nije moguća ako se u nacionalnom pravu pravno ne uredi da se podredno uredbi primjenjuju propisi o nacionalnom dioničkom društvu u zemljama koje ga imaju. Uredbama se, naime, ne uređuju sva pitanja važna za osnivanje i djelovanje tih trgovačkih društava nego se upućuje na primjenu nacionalnog prava. Zato države članice posebnim zakonima propisuju kako se spomenute uredbe primjenjuju i tako omogućuju da se na njihovu teritoriju koristi taj tip društva.³²

Različit je način uvođenja Europskog društva u nacionalno zakonodavstvo država članica EU. Dio država članica uvodio je u svoje nacionalno zakonodavstvo zasebno SE, a nakon toga Europsko gospodarsko interesno uređenje, te su uvođenje provele temeljem dvaju odvojenih zakona. Države članice koje su nakon pristupanja Uniji donijele nove zakone kojima su jednim zakonom uredile sva trgovačka društva, učinile su to tim zakonom.

Nijedan od ova dva slučaja nije istovjetan s Hrvatskom. Hrvatska ima Zakon o trgovačkim društvima kojim su uređena sva trgovačka društva, a sada prilagodbom svog prava europskom pravu društava uvodi dva nova trgovačka društva koja se u njoj mogu koristiti samo kao u državi članici EU, stoga je propisano stupanje na snagu Zakona SE u trenutku pristupanja Republike Hrvatske EU.

Donošenjem Zakona o SE Hrvatska je ispunila svoju obvezu da propiše mogućnost primjene spomenutih europskih trgovačkih društava na svom teritoriju³³.

Cilj uređenja posebnog Europskog trgovačkog društva je, kao što navodi u uvodu Uredbe SE, unaprjeđenje i pojednostavljenje gospodarske djelatnosti i posebice poboljšanje rezultata poslovanja. Konkretni cilj je trgovačkim društvima omogućiti osnivanje društva europskog tipa, zadruga, holdinga i društava iz više država. Važno je da se trgovačkim društvima, čije poslovanje nije ograničeno na zadovoljenje isključivo lokalnih potreba, omogući reorganizacija poslovanja na razini zajednice (EZ)³⁴.

4. POJAM I TEMELJNE ZNAČAJKE

Europsko dioničko društvo (*Societas Europea*, dalje SE) je trgovačko društvo čiji je kapital podijeljen na dionice³⁵. Društvo je utemeljeno u okviru europskog supranacionalnog

³⁰ Wymeersch, E., op.cit. str. 40.

³¹ Ibidem, str. 40.

³² O tome više u Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom u tekstu Nacrta Prijedloga zakona SE, dostupno na web stranici http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/2007/254_sjednica_vlade_republike_hrvatske_na_dan_13.9.2007.

³³ Ibidem.

³⁴ Trstenjak, V. (ur), *Europsko pravo gospodarskih družb*, GV Založba, Ljubljana, 2004., str. 23.

³⁵ Vidi čl. 1. Uredbe SE.

prava s ciljem i svrhom jednostavnijeg osnivanja i djelovanja izvan nacionalnih prava zemalja članica³⁶. SE mora preuzeti oblik društva s dioničkim kapitalom s obzirom da je takav oblik u pogledu financiranja i vođenja najprikladniji za potrebe društva koje djelatnost obavlja na europskoj razini³⁷. SE ima svojstvo pravne osobe³⁸. Pravnu osobnost stječe upisom u sudski registar u državi u kojoj ima sjedište³⁹. Temeljni kapital društva izražava se u eurima. Najniži iznos temeljnog kapitala je 120.000 eura⁴⁰. Ovako relativno visok iznos temeljnog kapitala određen je jer se smatralo kako je oblik društva SE namijenjen najvećim društvima i povezanim društvima⁴¹. Kao što je navedeno u preambuli Uredbe, takvim se kapitalom osigurava odgovarajuća veličina takvih društava i potrebna sredstva, a ujedno se malim i srednjim trgovačkim društvima ne otežava osnivanje SE.

U nazivu društva obvezno se navodi oznaka za statusni oblik SE⁴² u svim državama članicama jer tu oznaku može imati samo europsko dioničko društvo. Tim odredbama nastoji se izbjeći problem usklađivanja naziva i jezika te upotrebu različitih naziva (na primjer, *Aktiengesellschaft*, *public company limited by shares*, *societe anonyme*, *naamloze vennootschap*...) odnosno upotrebu različitih oznaka kao što je to slučaj kod europskog gospodarskog interesnog udruženja⁴³.

Za sva društva koja će u pojedinim društvima biti osnovana kao SE, vrijede propisi Uredbe SE. Uredba SE ima samo 70 članaka, te njima ne uređuje sva pitanja. Zato je Uredbom SE propisano je da se u određenim slučajevima može primjenjivati nacionalno pravo ili propisi statuta društva, u slučaju kad uredba dopušta da država članica ili samo društvo uredi određena pitanja ili da ih uredi drukčije od uredbe⁴⁴. Uredbom SE je definirano kako se na SE primjenjuju odredbe Uredbe SE, odredbe Statuta⁴⁵ kad je to Uredbom SE izričito dopušteno, te odredbe prava koje su države članice donijele u svrhu provođenja mjera Zajednice koje se odnose na SE, odredbe prava država članica koje se primjenjuju na dionička društva osnovana prema pravu države članice u kojoj SE ima registrirano sjedište te odredbe statuta SE uz iste uvjete koji vrijede i za dioničko društvo osnovano prema pravu države članice u kojoj se nalazi registrirano sjedište SE. Ako za određenu vrstu djelatnosti kojom se bavi SE u nacionalnim zakonodavstvima postoje posebni propisi, ti se propisi u cijelosti primjenjuju i na SE⁴⁶.

³⁶ Cauchi-Chetcuti, M. (2001), *The European Company Statute: The Societas Europea (European Company) as a New corporate Vehicle*. Dostupno na: <http://www.cc-advocates.com/publications/articles/european-company-statute-1.htm> na dan 10.9.2007.

³⁷ Vidi Uvod Uredbe SE, točka 13.

³⁸ Vidi čl. 1. st. 3. Uredbe SE.

³⁹ Vidi čl. 16. Uredbe SE.

⁴⁰ Vidi čl. 4. st.1. i 2. Uredbe SE.

⁴¹ Wymeersch, E., op.cit. str. 40.

⁴² Vidi čl. 11. Uredbe SE.

⁴³ Trstenjak, V., op.cit. str. 23. Europsko gospodarsko interesno udruženje čije ime na engleskom i njemačkom glasi: *European Economic Interest Grouping (EEIG)*, *Europäische wirtschaftliche Interessenvereinigung (EWIV)*.

⁴⁴ Čl. 9. Uredbe SE.

⁴⁵ Prema čl. 5. Uredbe SE: "Statut SE-a znači i akt o osnivanju i, ukoliko je predmet zasebnog dokumenta, statut SE-a."

⁴⁶ Vidi čl. 9. Uredbe SE.

Kako nacionalna prava država članica definiraju mnoga pitanja, SE može se zaključiti da ne postoji jedno već 25 različitih tipova SE-a, te je direktan utjecaj Uredbe SE ograničen.⁴⁷ Sukladno Uredbi SE se u svakoj državi članici smatra dioničkim društvom osnovanim prema pravu države članice u kojoj se nalazi njegovo registrirano sjedište⁴⁸.

Pregled broja i uvid u stanje europskih dioničkih društava na razini Europske unije osiguran je tako da je prilikom osnivanja i prestanka djelovanja SE-a potrebna objava u službenom listu EZ⁴⁹, ali je ta objava samo informativnog karaktera. Ne postoji centralni registar svih osnovanih SE-a već će se svako SE registrirati u registru države članice kao i ostala trgovačka društva koja su osnovana prema nacionalnim pravima.

Sjedište SE-a mora se registrirati u državi članici u kojoj se nalazi stvarno sjedište SE. Državama članicama prepušteno je da dodatno odrede da SE koji je upisan na njezinom području mora imati registrirano i stvarno sjedište u istom mjestu⁵⁰. Uredbom SE prihvaćena je doktrinu realnog ili stvarnog sjedišta. Mjesto gdje se nalazi uprava društva kao i mjesto gdje je registrirano SE moraju se podudarati. Ova doktrina realnog sjedišta ublažena je odredbama Uredbe SE kojima se dozvoljava promjena sjedišta⁵¹.

Uredbom SE dozvoljen je prijenos sjedišta u drugu državu članicu⁵². Ovakvo određivanje znači da Uredbom SE nije reguliran prijenos sjedišta unutar same države članice i drugo, da ne regulira prijenos sjedišta u treću državu, na primjer koja nije članica Europske unije⁵³.

5. OSNIVANJE I PRESTANAK POSLOVANJA SE

Osnivanje SE veoma je detaljno uređeno u člancima 15. do 37. Uredbe SE. Podrobno je propisano koje ga pravne osobe ili drugi oblici mogu osnovati i pod kojim uvjetima (na primjer, pravila različitih "nacionalnih" oblika odnosno iz različitih država članica EU-a). Posebno treba istaknuti čl. 16. Uredbe SE koji se odnosi na pravila koja vrijede za društvo u razdoblju između osnivanja i upisa u sudski registar, što znači da uredba uređuje i pravila koja se odnose na stanje društva u osnivanju⁵⁴.

---

⁴⁷ Siems, M.M., *The impact of the European Company (SE) on legal culture*, European Law Review, Vol. 30, pp. 431-442, 2005 dostupno na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=853824> na dan 13.9.2007.

⁴⁸ Vidi čl. 10. Uredbe SE.

⁴⁹ Vidi čl. 14. Uredbe SE.

⁵⁰ Vidi čl. 7. Uredbe SE.

⁵¹ Wymeersch, E., op.cit. str. 42.

⁵² Vidi čl. 8. Uredbe SE.

⁵³ Ringe, W.G. The European Company Statute in the context of freedom of establishment, Journal of Corporate Law Studies (Hart Publishing), Vol. 7, No. 2, 2007, str. 185, dostupno na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=998315> na dan 13.9.2007.

⁵⁴ Vidi čl. 16. st.2. Uredbe koji propisuje: "If acts have been performed in an SE's name before its registration in accordance with Article 12 and the SE does not assume the obligations arising out of such acts after its registration, the natural persons, companies, firms or other legal entities which performed those acts shall be jointly and severally liable therefore, without limit, in the absence of agreement to the contrary."

SE ima elemente međudržavnog društva. SE ne mogu osnovati društva koja se nalaze u istoj državi članici. SE osnivaju već postojeća društva. Od ovoga odstupa jedino situacija kada postojeće društvo majka, koje mora biti SE, formira društvo kćer SE⁵⁵.

Uredba SE uređuje četiri osnovna (primarna) načina osnivanja društva⁵⁶:

1. Osnivanje SE pripajanjem ili spajanjem. Radi se o osnivanju udruživanjem najmanje dvaju postojećih nacionalnih dioničkih društava iz najmanje dvije države članice na način da se dva društva pripajaju tako da jedno društvo prestaje postojati, a drugo društvo preuzima oblik SE ili se najmanje dva društva spajaju tako da sva prestaju postojati, a osniva se novo društvo SE koje nastavlja poslovati⁵⁷.

2. Osnivanje SE kao holdinga. Holding pod određenim uvjetima mogu osnovati dionička društva ili društva s ograničenom odgovornošću iz najmanje dvije različite države članice odnosno pod nekim drugim uvjetima. Društvo koje potiče osnivanje SE-a kao holdinga nastavlja postojati⁵⁸. Ovakvo osnivanje SE-a može se shvatiti kao stvaranje novog društva koje predstavlja društvo majku već postojećim društvima na način da dioničari svoje dionice iz postojećih trgovačkih društava prenesu na SE holding, društvo koje će postati društvo majka već postojećim društvima, kao temeljni ulog, a za uzvrat dobivaju dionice u SE holding društvu⁵⁹.

3. Osnivanje društva kćeri u obliku SE, koju mogu osnovati gospodarska društva i neki drugi oblici⁶⁰, ali i pravne osobe javnog i privatnog prava koje su osnovane u skladu s pravom neke od država članica koje imaju sjedište i upravu u EU⁶¹.

4. Preoblikovanje postojećeg dioničkog društva u SE u slučaju kada je postojeće dioničko društvo osnovano u skladu s pravom neke od država članica i ima sjedište i upravu u EU i pod uvjetom da u nekoj drugoj državi članici ima društvo kćer. Preoblikovanje društva ne rezultira prestankom društva ili stvaranjem nove pravne osobe. Uprava ili upravljačko tijelo sastavlja nacrt preoblikovanja i izvješće kojim objašnjava i opravdava pravne i gospodarske aspekte preoblikovanja⁶².

Osim navedena četiri osnovna (primarna) načina osnivanja SE postoji i tzv. izvedeni (sekundarni) način osnivanja kao peti mogući način osnivanja SE po kojem postojeće (majka) SE osniva kćer SE⁶³.

Ovime su mogućnosti odnosno načini osnivanja SE-a taksativno nabrojani. Pri svim načinima osnivanja nužno je da su osnivači iz različitih država članica ili su propisani do-

---

⁵⁵ Wymeersch, E., op.cit. str. 40.

⁵⁶ Vidi čl. 2. i 3. te 17. do 37. Uredbe SE.

⁵⁷ Vidi čl. 17. Uredbe SE koji se poziva na Direktivu Vijeća 78/855/EEZ od 9. listopada 1978., OJ L 295, 20.10.1978.

⁵⁸ Vidi čl. 32. Uredbe SE.

⁵⁹ Čl. 33. Uredbe SE.

⁶⁰ Osnovati je mogu društva u skladu s člankom 48. st. 2. Ugovora o osnivanju EZ, koji navodi "*Companies and firms means companies or firms constituted under civil or commercial law, including cooperative societies, and other legal persons governed by public or private law, save for those which are non profit-making.*"

⁶¹ Vidi čl. 35. Uredbe SE.

⁶² Vidi čl. 37. Uredbe SE.

⁶³ Vidi čl. 3. st.2. Uredbe SE.

datni uvjeti (na primjer, da imaju društvo kćer u drugoj državi i sl.). Osnivanje je strogo propisano, ograničeno glede fizičkih osoba kao osnivača, kao i nekih drugih trgovačkih društava kao osnivača.

Prestanak djelovanja SE-a određen je člancima 63. do 66. Uredbe pa iako su u tim člancima propisi o likvidaciji, insolventnosti i sl., Uredba SE ta pitanja ne uređuje u cijelosti već upućuje na nacionalno zakonodavstvo.

6. STRUKTURA ORGANA EUROPSKOG DRUŠTVA

Uredbom SE detaljno je uređena organizacija europskog društva. U preambuli Uredbe SE određeno je da se SE mora učinkovito voditi i odgovarajuće nadzirati. Uzimajući u obzir da u Europskoj uniji trenutno postoje dva različita sustava upravljanja dioničkim društvima, trebalo bi SE-u prepustiti izbor između ova dva sustava, a potrebno je jasno definirati odgovornosti onih koji su zaduženi za upravljanje i onih koji su zaduženi za nadzor⁶⁴.

Člancima 38. do 66. Uredbe SE propisani su obvezni organi, ali je ostavljeno i dosta prostora da države članice same donose odluke, posebice o sustavu upravljanja odnosno odabiru između monističkog i dualističkog sustava upravljanja⁶⁵.

Skupština dioničara

Kao obvezan organ, Uredba SE propisuje glavnu skupštinu dioničara (*Hauptversammlung, general meeting*). Taj organ je detaljnije obrađen u člancima 52. do 60. Uredbe SE. Osim klasičnih propisa o skupštini koje sadrži Uredba SE (o broju članova, dnevnom redu i sl.), članak 53. dopušta da se za ostala pitanja primjenjuje nacionalno pravo. Glavna skupština odlučuje o pitanjima za koja je isključivo ovlaštena prema Uredbi ili prema pravu države članice u kojoj ima registrirano sjedište, a koje je usvojeno u svrhu provedbe Direktive 2001/86/EZ⁶⁶. Nadalje, glavna skupština odlučuje o pitanjima za koja je ovlaštena glavna skupština dioničkog društva, a koja su podvrgnuta pravu države članice u kojoj se nalazi registrirano sjedište SE-a, bilo prema pravu te države članice ili prema statutima SE-a sukladno tom pravu⁶⁷.

Uredba SE sadrži detaljne propise o sazivanju i održavanju glavne skupštine, o pravima manjinskih dioničara, načinu donošenja odluka.

Organ (organi) upravljanja

SE obavezno mora imati propisan organ ili organe upravljanja, ali Uredba SE pruža mogućnost izbora monističkog ili dualističkog sustava upravljanja. Uredba SE, naime, uzima u obzir da u državama članicama postoje različita pravna uređenja tog pitanja.

⁶⁴ Vidi točku 14. Preambule Uredbe SE.

⁶⁵ O monističkom i dualističkom sustavu više u bilješci 6.

⁶⁶ Vidi čl. 52. Uredbe SE.

⁶⁷ Vidi čl. 52. Uredbe SE.

Uredba SE propisuje vrijeme trajanja mandata članova organa, posebnu većinu za donošenje odluka i sl. no dopušta da se i statutom konkretnog društva to uredi i drukčije⁶⁸.

Odredbe Uredbe SE kojima se daje mogućnost izbora između monističkog i dualističkog sustava upravljanja u početku su stavljene kao kompromis, međutim kako tendencije u Europskoj uniji ukazuju na rastuću fleksibilnost kod odabira mogućeg oblika upravljanja između monističkog i dualističkog sustava o čemu je najbolji primjer mogućnost odabira oblika strukturiranja upravnog tijela za javna dionička društva u Italiji i Francuskoj⁶⁹, ostavljena je mogućnost strukturiranja organa upravljanja prema jednom ili drugom sustavu. Raniji prijedlozi Uredbe SE predviđali su uspostavu uprave i nadzornog odbora kao zasebnih tijela koja obnašaju upravnu i nadzornu funkciju u dioničkom društvu⁷⁰.

Uredbom SE predviđa se mogućnosti izbora sustava, što stvara obavezu državama s monističkim sustavom da uvedu dualistički sustav i obrnuto⁷¹. Međutim, postavlja se pitanje hoće li države članice, koje njeguju monistički sustav upravljanja poslovima dioničkih društava, biti spremne prihvatiti prednosti dualističkog sustava i obrnuto. Mogućnost izbora između ova dva sustava postoji u nekim nacionalnim zakonodavstvima pri čemu se za primjer uzima francusko zakonodavstvo koje je tradicionalno monističko, a gdje se od 1966. godine predviđa i mogućnost dualističkog sustava. Međutim, iako postoji mogućnost izbora između oba sustava, mogućnost dualističkog sustava u praksi do danas nije značajnije prihvaćena⁷².

Odredbe Uredbe SE kojima se propisuje monistički sustav određuju da upravljačko tijelo vodi poslove SE. Broj članova upravljačkog tijela odnosno pravila po kojima se taj broj određuje propisuju se statutima SE. Međutim ako je sudjelovanje radnika uređeno u skladu s Direktivom 2001/86/EZ upravljačko tijelo mora imati najmanje tri člana. Člana upravljačkog tijela imenuje glavna skupština⁷³.

U slučaju monističkog sustava dovoljan je jedan organ, no kako su zahtjevi postavljeni tako da vođenje društva treba biti efikasno i transparentno, mora se osigurati razgraničenje odgovornosti osoba koje upravljaju i osoba koje nadziru poslovanje društva⁷⁴. Organ upravljanja u tom slučaju je upravni odbor (*Verwaltungsorgan, administrative organ*) koji vodi poslove SE-a, a članove nadzornog odbora imenuje glavna skupština.

Monistički sustav karakterističan je za angloameričko područje, pa je tako prihvaćen u Velikoj Britaniji, Irskoj, Italiji, Luksemburgu, Španjolskoj i Švedskoj. Za razliku od dualističkog sustava karakterizira ga postojanje jednog tijela (uprava, upravni odbor, engl. *executive directors*) unutar kojeg se razlikuju izvršni članovi (engl. *executive directors*) i neizvršni članovi (engl. *non-executive directors*). Izvršni članovi vode svakodnevno poslo-

⁶⁸ Vidi čl. 46. i 50. Uredbe SE.

⁶⁹ Hopt, K.J., Leyens, P.C., *Board models in Europe. Recent developments of Internal Corporate Governance Structures in Germany, the United Kingdom, France and Italy*, Law working paper n.18/2004, January, 2004, dostupno na <http://ssrn.com/abstract=487944> na dan 13.9.2007.

⁷⁰ Jurić, D., op.cit., str. 458.

⁷¹ Siems, M., op.cit.str. 432.

⁷² Ibidem, str. 458.

⁷³ Vidi čl. 43. Uredbe SE.

⁷⁴ Uredba u uvodu u točki 14. navodi: "*SE se mora učinkovito voditi i odgovarajuće nadzirati. Treba uzeti u obzir da trenutno u Zajednici postoje dva različita sustava upravljanja dioničkim društvima. Iako bi trebalo SE-u prepustiti izbor između ova dva sustava, potrebno je jasno definirati odgovornosti onih koji su zaduženi za upravljanje i onih koji su zaduženi za nadzor.*"

vanje društva, dok neizvršni članovi ostvaruju nadzor nad izvršnim članovima upravnog odbora. Kao prednosti⁷⁵ monističkog sustava navode se bliži odnos i bolji protok informacija između članova jednog i drugog odbora zajednička odgovornost članova za upravu i kontrolu omogućuje fleksibilnost organizacije upravnog odbora i brže odlučivanje. Postoji direktan protok informacija, a kontrola se može osigurati od neovisnih neizvršnih članova koji moraju predstavljati većinu u upravnom odboru⁷⁶. Nedostaci ovakvog sustava su smanjena mogućnost učinkovitosti upravnog odbora u slučaju kad većinu čine neizvršni članovi, neučinkovitost nadzora nad radom upravnog odbora i nepostojanje neovisnosti članova upravnog odbora⁷⁷.

Uredbom SE je predviđeno da država članica u kojoj nije predviđen monistički sustav za dionička društva čije se registrirano sjedište nalazi na njezinom području, može usvojiti odgovarajuće odredbe u odnosu na SE⁷⁸. Kao primjer za to treba napomenuti da u zakonodavnom rješenju hrvatskog Zakona o trgovačkim društvima ne postoji monistički sustav, međutim Zakon o izmjenama i dopunama ZTD od 3.10.2007. godine u čl. 64. uvodi članke 272.a. do 272.o. kojima se ustanovljuje upravni odbor kao mogućnost da društvo umjesto dva organa (uprave i nadzornog odbora) ima samo jedan organ - upravni odbor. Na taj se način udovoljava zahtjevima Uredbe SE za postojanjem mogućnosti izbora između dualističkog i monističkog sustava.

Uredba SE daje i mogućnost formiranja SE sukladno dualističkom sustavu. Ako je sustav dualistički, Uredbom SE je predviđen nadzorni organ i uprava kao organ za vođenje poslova i zastupanje društva⁷⁹ (Leitungsorgan, management organ). Članove uprave imenuje nadzorni odbor odnosno skupština ako je tako predviđeno u nacionalnom pravu⁸⁰. Nitko ne može istodobno biti član oba organa. Nadzorni odbor nadzire poslovanje odnosno vođenje poslova SE i nije ovlašten sam sklapati poslove. Članove nadzornog odbora imenuje glavna skupština⁸¹.

Dualistički sustav karakterizira postojanje zasebne uprave (njem. Vorstand) koja vodi poslove društva i nadzornog odbora (njem. Aufsichtsrat) koji nadzire njezin rad. Ovaj sustav je karakterističan za njemačko pravo, a osim u Njemačkoj primjenjuje se u Austriji, Danskoj, Nizozemskoj te zakonodavstvima istočnoeuropskih država. Dualistički sustav temelji se na ideji odvojenih vanjskih odbora. Uloga nadzornog odbora je nadzor rada uprave ne samo kako bi zaštitio interese dioničara već i javne interese⁸². Nadzorni odbor ima pravo odobravanja određenih odluka uprave s dalekosežnim posljedicama. Svakodnevne

⁷⁵ O prednostima i nedostacima monističkog i dualističkog sustava pobliže vidi u Tipurić, D., *Nadzorni odbori i korporativno upravljanje*, Sinergija, Zagreb, 2006., str. 56. do 63.

⁷⁶ Braendle, U.C., Noll, J., op.cit.

⁷⁷ Vidi u Milač, I., *Enotirni in dvotirni sistem upravljanja v evropski delniški družbi*, u knjizi Zajc, K. (ur.), *Corporate Governance v Sloveniji*, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, 2004., str. 94.

⁷⁸ Vidi čl. 43. Uredbe SE.

⁷⁹ Više o odnosu nadzornog odbora i uprave u hrvatskom pravu vidu u Barbić, J., *Pravo društava*, knjiga druga, društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2005.

⁸⁰ Vidi čl. 39. Uredbe SE.

⁸¹ Vidi čl. 40. Uredbe SE.

⁸² O funkciji i djelovanju nadzornog odbora više vidi u Barbić, J., op.cit.; Gorenc, V., Slakoper, Z., Filipović, V., Brkanić, V. *Komentar zakona o trgovačkim društvima*, RRIF, Zagreb, str. 343. do 371.; Mlikotin-Tomić, D., Horak, H.: *Trgovačko pravo-društva*, Mikrorad, Zagreb, 2006., str. 112. do 115.

odluke iz poslovanja društva isključivo su u domeni uprave.⁸³ Prednosti ovog sustava su jasno i formalno razdvajanje uprave i nadzornog odbora, dok su nedostaci nedovoljan i neučinkovit protok informacija o poslovanju društva između uprave i nadzornog odbora, te nedovoljna povezanost ovih organa koja dovodi do neefikasnosti sustava budući da djeluju zajedno. Osim ovoga, nadzorni odbor prikuplja i informacije od uprave, tijela koje treba kontrolirati⁸⁴. Uloga nadzornog odbora ograničena je na naknadni nadzor uprave. Kod monističkog sustava članovi upravnog odbora, osim nadzora, suodlučuju i kreiraju poslovnu strategiju zajedno s izvršnim članovima upravnog odbora⁸⁵.

Osim odredaba koje se odnose zasebno na monistički ili na dualistički sustav, Uredba SE predviđa i zajedničke odredbe koje vrijede za oba sustava⁸⁶. Tim se odredbama određuje vrijeme imenovanja članova tijela društva koje ne može biti dulje od šest godina⁸⁷. Osim što članovi tijela društva mogu biti fizičke osobe, statuti SE mogu dopustiti da društvo ili druga pravna osoba bude član nekog tijela društva, uz uvjet da pravo koje se primjenjuje na dionička društva u državi članici u kojoj se nalazi registrirano sjedište SE, ne određuje drukčije. To društvo ili pravna osoba treba odrediti fizičku osobu za obavljanje njenih dužnosti u dotičnom tijelu⁸⁸.

Sloboda izbora usvajanja monističkog ili dualističkog sustava kada se osniva SE, može biti problematična budući da će se većina država članica (osim onih kod kojih je utvrđeno paralelno postojanje oba sustava) suočiti s formom upravljanja koja je potpuno strana formi usvojenoj u njihovim domaćim društvima. Države članice bit će u obvezi uskladiti svoje zakonodavstvo u cilju da se omogući SE-u uredno funkcioniranje u okviru odredaba postavljenih Uredbom SE⁸⁹.

Između monističkog i dualističkog sustava vođenja društava na svjetskoj razini ima sve manje razlika. Sustavi se približavaju. Postoje naznake da dolazi do takvih promjena u kojima se monistički sustav pretvara u dualistički sustav koji postoji u Srednjoj Europi. U svakom slučaju u idućem će razdoblju u Europi doći do harmonizacije ovih sustava o čemu već postoje značajni pokazatelji na području ujednačivanja financijskih i računovodstvenih standarda i dobre prakse država koje su uključene u prekogranične aktivnosti, što se odnosi na harmonizaciju i integraciju financijskih tržišta i kontinuirani postupak njihovih spajanja i preuzimanja, te rastuću važnost institucionaliziranih investitora, kao što su banke, osiguravajuća društva, fondovi i drugi⁹⁰.

7. SUDJELOVANJE ZAPOSLENIKA

Jedan od razloga što je donošenje Uredbe SE trajalo više od 30 godina bilo je i neslaganje država članica oko uključenosti zaposlenika u SE. Prijedlog Direktive iz 1991. godine davao je mogućnost svakoj državi članici mogućnost izbora da pitanje sudjelovanja zapos-

⁸³ Braendle, U.C., Noll, J., op.cit.

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ Milač, I. op. cit., str.94.

⁸⁶ Vidi čl. 46. do 52. Uredbe SE.

⁸⁷ Vidi čl. 46. Uredbe SE.

⁸⁸ Vidi čl. 47. Uredbe SE.

⁸⁹ Veršić, M., op.cit., str.52.

⁹⁰ Braendle, U.C., Noll, J., op.cit.

lenika u SE riješi prema svom modelu. Takva bi mogućnost mogla dovesti do ozbiljnog narušavanja ciljeva Komisije⁹¹. Pitanje sudjelovanja zaposlenika konačno je riješeno je donošenjem posebne Direktive koja dopunjuje Statut Europskog društva u vezi sa suodlučivanjem zaposlenika⁹² (dalje: Direktiva). Direktivom je predviđeno da se SE ne može upisati u sudski registar ako nije postignut sporazum o suodlučivanju zaposlenika. Države članice poznaju tri modela sudjelovanja zaposlenika: njemački model u kojem se predstavnici zaposlenika nalaze u tijelima društva (nadzornom odboru ili upravi), francuski model u kojem se formira posebno tijelo u obliku radničkog vijeća (radnici imaju pravo na obaviještenost i konzultacije prije donošenja važnih odluka u upravnim tijelima) i engleski model u kojem postoji institut kolektivnog pregovaranja (koje daje pravo na obaviještenost i konzultacije)⁹³.

Direktiva predviđa postupak pregovora kojim se omogućuje odabir modela sudjelovanja zaposlenika u tijelima društva. Pregovori započinju nakon što uprava (ili upravni odbor, ovisno o modelu strukture organa) izradi plan osnivanja SE⁹⁴. Pregovori traju najduže šest mjeseci do godinu dana ako tako odluče pregovarači⁹⁵.

Postignutim sporazumom treba posebno urediti: područje primjene sporazuma, sastav i broj članova predstavničkog tijela, postupak konzultiranja i obavještavanja, te prava, način izbora i opoziv⁹⁶. Države članice dužne su usvojiti standardna pravila o suodlučivanju sukladno Direktivi. Ako postoji više oblika suodlučivanja u trgovačkim društvima koja sudjeluju u uspostavi SE, posebno pregovaračko tijelo odabrat će onaj model koji je najpovoljniji za zaposlenike. U slučaju preoblikovanja dioničkog društva u SE, zadržava se postojeći oblik suodlučivanja zaposlenika⁹⁷.

8. PREDNOSTI I NEDOSTATCI SE

Značajne prednosti organiziranja trgovačkog društva kao SE svakako je prednost međunarodnog spajanja koje se provodi kao formiranje SE, te mogućnost transfera registriranog sjedišta SE iz jedne države članice u drugu pod uvjetom da je obveza da SE ima registrirano sjedište i sjedište uprave u istoj državi članici. Zakonsko rješenje u Uredbi SE vezano za prijenos sjedišta SE omogućuje jednostavni odgovor na poslovne potrebe europskog trgovačkog društva ili grupe društava gdje je jedno društvo SE bez potrebe za likvidacijom i gašenjem društva u jednoj državi članici i formiranjem novog društva u drugoj.

Jedan od nedostataka SE s aspekta osnivača SE mogla bi biti obveza da osiguraju relativno veliko sudjelovanje radnika u SE budući da je Direktivom 2001/86/EC zajamčeno

---

⁹¹ Blackburn, T.L., op.cit., str. 751.

⁹² Council Directive 2001/86/EC of 8 October 2001 supplementing the Statute for a European company with regard to the involvement of employees, OJ L 294, 10.11.2001. str. 22. do 32.

⁹³ Vidi Jurić, D., op.cit., str. 464.

⁹⁴ Vidi čl. 3. i 4. Direktive.

⁹⁵ Vidi čl. 5. Direktive.

⁹⁶ Vidi čl. 4. Direktive.

⁹⁷ Vidi čl. 7. Direktive.

da će sudjelovanje zaposlenika u SE biti najmanje isto kao što je u društvima koja sudjeluju u osnivanju SE.

Uredbom SE omogućen je trgovačkim društvima značajniji stupanj fleksibilnosti i mobilnosti u okviru država članica nego što je to bilo ranije. Otvara se mogućnost prijenosa sjedišta društva iz jedne države u drugu bez likvidacije i ponovne registracije društva⁹⁸.

Rastuće tendencije koje se u posljednje vrijeme javljaju u Europskoj uniji daju mogućnost trgovačkim društvima koja djeluju na njezinom području da urede svoje odnose na način kako njima najbolje odgovara. Mogućnost izbora očituje se u stvaranju i djelovanju SE. Tu mogućnost izbora iskoristilo je i njemačko osiguravajuće društvo "Allianz" koje se registriralo kao SE. "Allianz" je iskoristio mogućnost koja mu se pružila Uredbom SE kojom mu je omogućeno da smanji veličinu nadzornog odbora s 20 članova na 12, što je rezultiralo time da je sada u nadzornom odboru 6 članova predstavnika radnika od kojih su dva predstavnika podružnica izvan Njemačke, a samo 4 su predstavnici zaposlenika iz Njemačke u odnosu na 10 dosadašnjih predstavnika.⁹⁹

Uredba SE daje mogućnost izbora društvima koja posluju na teritoriju EU da s njima usklade svoju organizaciju. U svjetlu reformi prava trgovačkih društava Uredba SE omogućuje znatniju prilagodljivost trgovačkih društava i mogućnost izbora kao alternativu svojim nacionalnim pravima.

Međutim, upravo nedostatak jedinstvenog režima za SE može postati glavni element njegovog uspjeha u praksi. SE nema posebne karakteristike koje bi mu davale atraktivnost osim mogućnosti izbora koja se pruža u pravima trgovačkih društava država članica¹⁰⁰.

U nastavku se daje tablica (tablica 1) s prikazom nekih trgovačkih društava registriranih kao SE na teritoriju Europske unije.

---

⁹⁸ Ringe, W.G., op.cit.

⁹⁹ Hertig, G., McCahery, J.A., *Optional rather than Mandatory EU Company Law Framework and Specific Proposals*, Law working paper No. 78/2007, dostupno na <http://ssrn.com/>, str. 6. i 7.; www.allianz.com.

¹⁰⁰ Siems, M.M., op.cit. str. 437.

Tablica 1. Prikaz SE u Europskoj uniji.

Company	Branch	Date of registration	Seat	Form of foundation	CG Structure	Size	Information Consultation	Participation	SE Category
Afschrift SE	Lawyers	28/07/2005	Belgium	Merger	Two-tier	Ø	Ø	Ø	UFO
Alfred Berg SE	Banking	30/09/2005	Sweden	Conversion	One-tier	322	Yes	No	Normal
Algest SE	Real Estate Services	11/05/2006	Luxembourg	Merger	One-tier	Ø	Ø	Ø	UFO
Allianz SE	Insurance	13/10/2006	Germany	Merger	Two-tier	162,000	Yes	Yes	Normal
ARTEMIS Global Capital SE	Financial Services	24/11/2006	Germany	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	UFO
Atrium Achte Europäische VV SE	Shell company	21/04/2006	Germany	Ø	One-tier	No employees	n/a	n/a	Shell
Atrium Dritte Europäische VV SE	Shell company	20/03/2006	Germany	Ø	Ø	No employees	n/a	n/a	Shell
Atrium Vierte Europäische VV SE	Shell company	01/02/2006	Germany	Ø	Ø	No employees	n/a	n/a	Shell
Atrium Neunte Europäische VV SE	Shell company	21/04/2006	Germany	Ø	One-tier	No employees	n/a	n/a	Shell
Berlin Burkhardt EU-Beteiligungen SE	Shell company	18/11/2005	Germany	Ø	Ø	No employees	n/a	n/a	Shell
Joh. A. Benckiser SE	Ø	Ø	Austria	Ø	Two-tier	Ø	Ø	Ø	UFO
Beteiligungs- und Investment SE	Ø	08/09/2005	Luxembourg	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	UFO
BIBO ZWEITE Vermögensverwaltungsgesellschaft SE	Financial Services	14/11/2006	UK	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	UFO
Bolagsstiftarna International SE	Shell company	14/10/2004	Sweden	Subsidiary	One-tier	No emm/loyees	n/a	n/a	Shell
Bolbu Beteiligungsgesellschaft SE	Financial Services	11/10/2006	UK	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	UFO
Carthago Value Invest SE	Financial Services	15/02/2006	Germany	Subsidiary	Two-tier	5	Ø	Ø	Normal

Company	Branch	Date of registration	Seat	Form of foundation	CG Structure	Size	Information Consultation	Participation	SE Category
Conrad Electronic SE	Retail	18/08/2006	Germany	Merger	one-tier	2,314	Yes	No	Normal
Conrad Holding SE	Retail	18/08/2006	Germany	Merger	one-tier	2,314	Yes	No	Normal
Convergence CT SE	Medical Engineering	31/01/2006	Germany	Formerly Atrium Erste Europäische VV SE	One-tier	3	∅	∅	Normal
Culture Commune SE	∅	31/07/2006	Belgium	∅	∅	∅	∅	∅	UFO
DIAG Human SE	Financial and Real Estate Services	29/08/2006	Liechtenstein	∅	One-tier	∅	∅	∅	UFO
Donata Holding SE	∅	21/03/2006	Germany	Formerly Atrium Fünfte Europäische VV SE	One-tier	∅	∅	∅	Shelf
EBD Erste Verwaltungsgesellschaft SE	Shelf company	29/09/2006	Germany	∅	∅	∅	∅	∅	Shelf
EBD Zweite Verwaltungsgesellschaft SE	Shelf company	29/09/2006	Germany	∅	∅	∅	∅	∅	Shelf
EBD European Business Development SE	Consultancy	17/10/2005	Germany	∅	∅	No employees	n/a	n/a	Empty
Elicoteg SE	Electronics	01/10/2005	Finland	Conversion	One-tier	19 600	Yes	No	Normal
Equipotential SE	Financial Services	12/10/2006	Germany	∅	∅	∅	∅	∅	UFO
Eurotunnel SE	Transport	04/04/2006	Belgium	Subsidiary	∅	∅	∅	∅	UFO
Fortis Intertrust Corporate Services SE	Financial Services	08/10/2006	Netherlands	∅	∅	No employees	n/a	n/a	Empty
Galleria di Brennero Brennerbasistunnel BBT SE	Construction	17/12/2004	Austria	Merger	Two-tier	33	Yes	No	Normal
GIS Europe SE	Procurement	23/06/2006	Netherlands	Merger	∅	54	∅	∅	UFO
Go East Invest SE	Consulting	17/03/2005	Germany	Merger	Two-tier	No employees	n/a	n/a	Empty
Graphisoft SE	IT	27/07/2005	Hungary	Conversion	One-tier	253	∅	∅	Normal
Graphisoft Park SE	Real Estate	21/08/2006	Hungary	∅	One-tier	No employees	n/a	n/a	Shelf

- ∅ Information not available
 ▲ category not applicable
- Normal SE A normal SE is an SE with operations and employees.
 Empty SE An empty SE is an SE with operations, but without employees.
 UFO SE A UFO SE is operating, and the Supplement of the Official Journal, no information on number of employees or agreement on involvement of employees is available
- Shelf SE A shelf company is an „off the shelf“ company, one which has not been set up for a specific purpose but it is available and generally can be bought by anyone who wants it. Some specialist companies offer shelf companies to businesses so that they can set up in business very quickly.
 These SEs do neither have operations nor employees.

Izvor: Tablica izrađena kao dio Projekta Europskog trgovinskog instituta (ETUI- REHS) dostupno na www.seeurope-network.org na dan 13.9.2007.

9. UREĐENJE SE U HRVATSKOM ZAKONODAVSTVU

Dioničko društvo, kao i sva ostala trgovačka društva u Republici Hrvatskoj, uređeno je Zakonom o trgovačkim društvima¹⁰¹ (dalje ZTD), kao temeljnim propisom, te drugim propisima kao što su Zakon o tržištu vrijednosnih papira i Zakon o preuzimanju dioničkih društava, a ako je riječ o nekim dioničkim društvima s posebnim predmetima poslovanja, i posebni propisi, kao što su Zakon o bankama, Zakon o osiguranju, Zakon o investicijskim fondovima¹⁰² i drugi.

SE će u naš pravni sustav biti uveden zakonom rađenim po uzoru na odgovarajuće njemačke i austrijske zakone, a stupit će na snagu danom ostvarenja punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji¹⁰³. Time će biti omogućeno da se od prvog dana članstva u Republici Hrvatskoj koristi ovaj oblik europskog trgovačkog društva onako kako se to omogućuje svim članicama EU. Sukladno odredbama Uredbe SE propisano je da se na SE prvenstveno primjenjuje Uredba SE, zatim Zakon o uvođenju europskog društva i europskog gospodarskog interesnog udruženja i podredno ZTD, te ostali propisi koji se odnose na nacionalno dioničko društvo i gospodarsko interesno udruženje¹⁰⁴.

Zakon o uvođenju europskog društva *societas europea* (SE) i europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU) (dalje Zakon SE) u jedinstvenom tekstu regulira dva nova trgovačka društva. Tekst Zakona se sastoji od tri dijela. Prvi se dio odnosi na SE, drugi dio na EGIU dok se u trećem dijelu propisuje stupanje na snagu. Zakonodavac se odlučio za donošenje novog zakona kojim se reguliraju ova trgovačka društva jer bi zbog opsežnosti pravne regulacije bilo nemoguće sadržaj unijeti u postojeći ZTD, a isto tako nije bilo potrebno donijeti dva nova zakona samo zato jer se radi o dvama različitim trgovačkim društvima.

Donošenje Zakona o SE zahtijevat će izmjene u Pravilniku kojim se detaljnije uređuje upis u sudski registar da bi se omogućio upis njime uvedenih tipova trgovačkih društava u sudski registar.¹⁰⁵

U nastavku teksta bit će osvrta na tri temeljna problema s kojima su se susretale države članice prije donošenja Uredbe SE i njihovo rješenje u Zakonu SE. Radi se o pitanju sjedišta SE, pitanju sudjelovanja zaposlenika te uvođenju monističkog sustava (u hrvatsko zakonodavstvo) odnosno mogućnosti izbora između monističkog i dualističkog sustava.

---

¹⁰¹ Zakon o trgovačkim društvima, N.N.111/93, 34/99, 52/0, 118/03, 107/07.

¹⁰² Zakon o tržištu vrijednosnih papira N.N. 84/02, 138/06., Zakon o preuzimanju dioničkih društava, N.N. 87/02, 120/02., Zakon o bankama N.N. 84/02, 141/06., Zakon o osiguranju N.N. 151/01., Zakon o investicijskim fondovima N.N. 150/05.

¹⁰³ Zakon o uvođenju europskog društva *societas europea* (SE) i Europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU), N.N. 107/07

¹⁰⁴ Vidi Uvod u Nacrt Prijedloga Zakona SE, op.cit.

¹⁰⁵ Vidi Ocjena stanja i osnovna pitanja...u Nacrt Prijedloga Zakona o SE, op.cit.

9.1. Sjedište

Sjedište SE mora se odrediti u skladu s odredbama ZTD-a koje se odnose na sjedište¹⁰⁶. U slučaju da SE sa sjedištem u Republici Hrvatskoj prenese središnje mjesto upravljanja u neku drugu državu, registarski je sud dužan pozvati SE da u primjerenom roku vrati središnje mjesto upravljanja u Republiku Hrvatsku ili da sjedište društva prenese u drugu državu, a sve u skladu s čl. 8. Uredbe SE¹⁰⁷. Odredbe koje se odnose na sjedište SE u potpunosti su usklađene s odredbama Uredbe SE kojima se uređuje to pitanje. Kako se na pitanja od značenja za sjedište primjenjuju u raznim državama članicama njihovi nacionalni propisi, napose oni kojima se uređuje upis u registar društva, bilo je potrebno stvoriti pravnu sigurnost za dioničare i vjerovnike društva koje prenosi sjedište iz jedne države članice u drugu.¹⁰⁸

Ova sigurnost za dioničare ostvaruje se po strogo propisivanim radnjama koje se prilikom prijenosa sjedišta moraju poduzeti u skladu s njihovim redoslijedom. Zaštićenima se smatraju oni dioničari koji se protive prijenosu sjedišta propisivanjem njihovih prava na otpremninu, jer se smatra mogućim da oni nemaju interesa ostati dioničarima u društvu čije sjedište više nije u državi članici gdje bi oni željeli da bude, a tu im želju nije ispunila većina dioničara. Već u planu prijenosa sjedišta SE moraju se navesti i uvjeti o plaćanju otpremnine i ponudi u novcu za otkup dionica onom dioničaru koji se usprotivi prijenosu sjedišta i to protivljenje izjavi u zapisnik na glavnoj skupštini na kojoj se odlučuje o prijenosu sjedišta.¹⁰⁹

Primjerenost otpremnine ispituje i revizor kojeg imenuje nadzorni odbor društva. Za obavljeni posao revizor odgovara SE-u i dioničarima, a o obavljenoj reviziji mora podnijeti pisano izvješće koje mora završiti njegovom izjavom o tome jesu li ponuđeni uvjeti bili primjereni.¹¹⁰

Zakonom je osigurano i sudsko ispitivanje otpremnine ukoliko ponuda otpremnine u novcu nije primjerena ili izvješća o planu prijenosa sjedišta i prijenosu sjedišta, o reviziji ili izvješću nadzornog odbora o obavljenom ispitivanju ponude za plaćanje otpremnine, nisu u skladu sa zakonom.¹¹¹

Intencija zakonodavca je da se onemogućí nezadovoljnom dioničaru da spriječi prijenos sjedišta ako to želi zakonom predviđena većina, ali mu se tada za njegovo istupanje mora dati primjerena otpremnina.

Osim sigurnosti za dioničare u slučaju prijenosa sjedišta, osiguravaju se i prava za vjerovnike društva. Oni imaju pravo zahtijevati i dobiti osiguranje da će im tražbine biti podmirene. Takvo osiguranje vjerovnici mogu dobiti ako učine vjerojatnim da je zbog prijenosa sjedišta društva ugroženo podmirenje njihovih tražbina.¹¹²

---

¹⁰⁶ Čl. 3 Zakon SE, vezano za čl. 37. ZTD-a.

¹⁰⁷ Vidi čl. 3. Zakona SE.

¹⁰⁸ Vidi Obrazloženje Prijedloga Zakona SE, op.cit.

¹⁰⁹ Čl. 6. Zakona SE.

¹¹⁰ Čl. 7. Zakona SE.

¹¹¹ Čl. 13. Zakona SE.

¹¹² Čl. 14. Zakona SE.

9.2. Struktura organa SE

Zakon o izmjenama i dopunama ZTD-a uz postojeći dualistički sustav uvodi se i monistički sustav¹¹³. Zakon SE izričito navodi kako SE sa sjedištem u Republici Hrvatskoj može izabrati dualistički ili monistički sustav organa vođenja društva, pri čemu društvo s dualističkim sustavom organa vođenja ima upravni i nadzorni odbor, a društvo s monističkim sustavom ima upravni odbor.¹¹⁴

Odredba Zakona SE kojom se daje mogućnost da se SE strukturira na monističkom sustavu u cijelosti se poziva na odredbe ZTD-a.¹¹⁵ Detaljnije odredbe ovim pitanjima nije bilo potrebno navoditi u Zakonu SE jer su razrađena u ZTD-u.

ZTD predviđa mogućnost izbora ustroja društva. Tako se čl. 64. Zakona o izmjenama i dopunama ZTD-a¹¹⁶ uvode odredbe kojima se omogućuje izbor između monističkog i dualističkog strukturiranja društva. Statutom se može odrediti da društvo umjesto uprave i nadzornog odbora ima upravni odbor.¹¹⁷ Upravni odbor čine najmanje tri člana, a statutom se može odrediti da upravni odbor ima i više članova¹¹⁸. Upravni odbor vodi društvo, postavlja osnove za obavljanje predmeta poslovanja, nadzire vođenje poslova društva i zastupa društvo prema izvršnim direktorima društva.¹¹⁹ Članovi upravnog odbora, na način određen statutom, biraju između sebe predsjednika i najmanje jednog zamjenika predsjednika. Za predsjednika i prvog zamjenika predsjednika ne može biti izabrana osoba koja je istodobno izvršni direktor u društvu¹²⁰.

Upravni odbor imenuje jednog ili više izvršnih direktora na mandatno razdoblje određeno u skladu sa statutom, ali ne dulje od šest godina. Izvršnim direktorima mogu se imenovati i članovi upravnog odbora, ali samo tako da većina članova upravnog odbora budu neizvršni direktori. Imenovanje izvršnih direktora mora se prijaviti za upis u sudski registar.¹²¹

Izvršni direktori vode poslove društva. Ovlasti koje su zakonom dane upravnom odboru ne mogu se prenositi na izvršne direktore. Ako se statutom ne odredi drugačije, upravni odbor može svojom odlukom u svako doba opozvati imenovanje izvršnih direktora.¹²²

Zakonom se uvodi razlikovanje između izvršnih i neizvršnih direktora. Nadležnost između jednih i drugih strogo je podijeljena iako izvršni direktori mogu biti i članovi upravnog odbora.

---

¹¹³ Vidi čl. 35. Zakona SE.

¹¹⁴ Čl. 35. Zakona SE.

¹¹⁵ Čl. 34. Zakona SE. Ovdje treba naglasiti da se radi o odredbama Zakona o izmjenama i dopunama ZTD-a koji je donesen 3.10.2007. godine i stupit će na snagu 1. travnja 2008.

¹¹⁶ Zakon o izmjenama i dopunama ZTD-a, N.N. 107/07.

¹¹⁷ Vidi čl. 272.a ZTD-a.

¹¹⁸ Čl. 272.b. ZTD-a.

¹¹⁹ Vidi čl. 272.h ZTD-a.

¹²⁰ Čl. 272.i ZTD-a.

¹²¹ Vidi čl. 272.l ZTD-a.

¹²² Čl. 272.l ZTD-a.

Prema monističkom sustavu isti organ društva ovlašten je odlučivati o bitnim stvarima vođenja poslova društva i nadzirati kako se ti poslovi vode, imenovati i opozivati imenovanje izvršnih direktora i u odnosu na njih zastupati društvo. ZTD je u ovim odredbama razradio ovlasti upravnog odbora i izvršnih direktora i predvidio takav pravni režim kojim se onemogućuje da izvršni direktori sudjeluju u donošenju odluka upravnog odbora i poduzimanju pravnih radnji koje se tiču njih samih kako bi se spriječio sukob interesa pa i kad je riječ o interesu samo nekoga od njih.¹²³

Uvođenje monističkog sustava u hrvatsko pravo trgovačkih društava omogućuje se pridruženje Hrvatske većini država članica EU u kojima je omogućena primjena monističkog ustroja organa dioničkog društva u izboru između dva modela ustroja dioničkog društva.

Zakon SE propisuje ovlasti nadzornog odbora SE kada je ono ustrojeno prema dualističkom sustavu i uvodi odredbe o broju članova nadzornog odbora SE koji broj mora biti usklađen sa ZTD-om, kao i vođenje poslova društva od člana nadzornog odbora, te pravo člana nadzornog odbora na obaviještenost.¹²⁴

Kao što je u prethodnom tekstu navedeno, sve države članice omogućuju slobodan izbor tipa ustroja dioničkog društva na temelju Uredbe SE kada je u pitanju europsko dioničko društvo bez obzira na to omogućuje li se takav izbor u dioničkim društvima koja su osnovana po nacionalnim propisima.¹²⁵

Izbor između ponuđenih mogućnosti potpuno je slobodan i društvo ga utvrđuje statutom.

9.3. Sudjelovanje radnika

Sudjelovanje radnika prvenstveno se očituje u zastupljenosti radnika u nadzornom odboru. Sudjelovanje radnika u nadzornom odboru, kada je SE strukturirano kao društvo s dualističkim sustavom organa vođenja, određuje se u skladu s uvjetima i na način predviđen posebnim propisima.¹²⁶

Kad je zakonom određeno da u nadzornom odboru mora biti predstavnik radnika, to vrijedi i za predstavnika radnika u upravnom odboru.¹²⁷

S obzirom na Direktivu Vijeća 2001/86/EZ o dopuni Statuta Europskog trgovačkog društva u pogledu uključenosti radnika i Direktivu Vijeća 94/45/EZ o uspostavljanju Europskog radničkog vijeća, Hrvatska će temeljem preuzete obveze iz SSP-a morati u svoje radno zakonodavstvo implementirati i ove dvije direktive. Uvođenjem odredaba o sudjelovanju radnika u Zakon SE uvodi se i poveznica koja će u potpunosti udovoljiti uvjetima SSP-a u trenutku kada se i Zakon o radu uskladi s europskim radnim zakonodavstvom.¹²⁸

¹²³ Vidi Obrazloženje Nacrta prijedloga Zakona SE, op.cit.

¹²⁴ Čl. 36. do 39. Zakona SE.

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ Vidi čl. 36., st.2.Zakona SE; prvenstveno su to propisi kojima se reguliraju odnosi iz radnog prava.

¹²⁷ Čl. 272.b ZTD-a.

¹²⁸ Vidi Obrazloženje Nacrta prijedloga Zakona SE, op.cit.

Značajno je istaknuti kako je Zakon SE u cijelosti prihvatio rješenja o regulaciji SE temeljem Uredbe, a za pitanja koja nisu riješena temeljem Uredbe SE, poziva se na rješenja dana u ZTD-u. Pri tome valja imati na umu da se radi o Zakonu o izmjenama i dopunama ZTD-a koji je donesen istodobno sa Zakonom o uvođenju SE i EGIU, a stupa na snagu 1. travnja 2008.

10. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Kako Uredba SE sadrži ukupno 70 članaka, otvoreno je pitanje je li to dovoljno opsežna regulativa kojom će se osigurati funkcioniranje neovisnog samostalnog europskog društva na što će odgovor dati poslovna praksa. S obzirom na to da se za pitanja koja Uredba SE ne uređuje primjenjuje nacionalno pravo, europska dionička društva ipak će u nekim državama članicama biti u pojedinim elementima različita. Nadamo se da to ipak neće značiti 15 ili više europskih dioničkih društava¹²⁹.

SE predstavlja korak naprijed za harmonizaciju sustava korporativnog upravljanja dajući mogućnost društvima da se organiziraju u monistički sustav, kakav prevladava u državama Common Lawa ili pak u dualistički sustav karakterističan za građanske države kontinentalne Europe. Dualistički sustav osigurava jasnu odvojenost upravljanja od nadzora, te na taj način sukladno teoriji bolje štiti interese dioničara. Monistički sustav za prednosti ima brže donošenje odluka i fleksibilnost koja se karakterizira jasno definiranim tijekom upravljanja.¹³⁰

U hrvatskom pravu uvriježen je dualistički sustav upravljanja dioničkim društvima po uzoru na njemačko i austrijsko pravo.

Ulaskom u Europsku uniju, gdje zemlje članice imaju mogućnost odabira, u hrvatskom se zakonodavstvu mora odlučiti o uvođenju monističkog ili dualističkog sustava. Uvođenje monističkog sustava potrebno je kako radi osnivanja društava koja će djelovati na području Europske unije tako i za društva koja će poslovati isključivo na teritoriju Republike Hrvatske. Hoće li monistički sustav zaživjeti u hrvatskoj poslovnoj praksi, pokazat će vrijeme, ovisno o tome hoće li biti prepoznate prednosti monističkog sustava upravljanja, odnosno uspostave jednog organa – upravnog odbora.

No u svakom slučaju uvođenje monističkog sustava doprinos je harmonizaciji prava trgovačkih društava s pravom Europske unije te razvoju kulture korporativnog upravljanja. Donošenjem zakona o uvođenju SE odnosno usklađivanjem minimalnih zahtjeva ispunjavaju se zahtjevi za stvaranje povjerenja u prekogranične gospodarske odnose te ukidanje barijera u poslovanju.

LITERATURA

1. Barbić, J. Pravo društava, knjiga druga, društva kapitala, Organizator, Zagreb, 2005.
2. Blackburn, T.L., *The societates europeae: The evolving European company statute*, *For-dham Law Review*, Vol. 61, March 1993.

¹²⁹ Trstenjak, V., op.cit., str. 26.

¹³⁰ Braendle, U.C., Noll, J., op.cit.

3. Braendle, U.C., Noll, J. *The Societas Europaea – A step towards convergence of corporate governance systems*, 2005., dostupno na <http://ssrn.com/>
4. Cauchi-Chetcuti, M., *The European Company Statute: The Societas Europea (European Company) as a New corporate Vehicle*, 2001.
5. Gorenc, V., Slakoper, Z., Filipović, V., Brkanić, V. *Komentar zakona o trgovačkim društvima*, RRIF, Zagreb, 2004.
6. Hertig, G., McCahery, J.A., *Optional rather than Mandatory EU Company Law Framework and Specific Proposals*, Law working paper No. 78/2007, dostupno na <http://ssrn.com/>
7. Hopt, K.J., Leyens, P.C., *Board models in Europe. Recent developments of Internal Corporate Governance Structures in Germany, the United Kingdom, France and Italy*, Law working paper n.18/2004, January, 2004.
8. Jurić, D., *Europsko dioničko društvo*, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, Suppl., br.3, Rijeka, 2003.
9. Maurović, Lj., *Stupanje na snagu uredbe o statute europskog dioničkog društva – Societas Europae-a*, Hrvatska pravna revija, kolovoz 2004.
10. Milač, I., *Enotirni in dvotirni sistem upravljanja v evropski delniški družbi*, u knjizi Zajc, K. (ur.), *Corporate Governance v Sloveniji*, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, 2004.
11. Mlikotin-Tomić, D., Horak, H.: *Trgovačko pravo-društva*, Mikrorad, Zagreb, 2006.
12. Ringe, W.G. *The European Company Statute in the context of freedom of establishment*, Journal of Corporate Law Studies (Hart Publishing), Vol. 7, No. 2, 2007.
13. Siems, M.M., *The impact of the European Company (SE) on legal culture*, European Law Review, Vol. 30, 2005.
14. Tipurić, D., *Nadzorni odbori i korporativno upravljanje*, Sinergija, Zagreb, 2006.
15. Trstenjak, V. (ur), *Europsko pravo gospodarskih družb*, GV Založba, Ljubljana, 2004.
16. Veršić, M., *Europsko dioničko društvo – Societas Europaea*, RRIF, br. 6, Zagreb, 2002.
17. Wymeersch, Eddy, *Company Law in Europe and European Company Law*, Financial Law Institute, University of Gent, Gent, Working Paper No. 2001-06, 2001., dostupno na <http://ssrn.com/>

Propisi

1. Consolidated version of the Treaty Establishing the European Community, OJ C 325 od 24 December 2002.
2. *Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE)*, OJ L294, 10/11/2001.
3. *Council Directive 2001/86/EC of 8 October 2001 supplementing the Statute for a European company with regard to the involvement of employees*, OJ L 294, 10/11/2001.
4. Communication of 21 May 2003 from the Commission to the Council and the European Parliament, *Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the*

European Union – A plan to move Forward, COM (2003.) 284 final, Bruxelles, 21.5.2003.

5. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i europskih zajednica i njihovih država članica, 2005.,
6. Zakon o trgovačkim društvima, N.N.111/93, 34/99, 52/0, 118/03.
7. Zakon o tržištu vrijednosnih papira N.N. 84/02, 138/06.
8. Zakon o preuzimanju dioničkih društava, N.N. 87/02, 120/02.
9. Zakon o bankama N.N. 84/02, 141/06.
10. Zakon o osiguranju N.N. 151/01.
11. Zakon o investicijskim fondovima N.N. 150/05.

Internet stranice

1. http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/2007/254_sjednica_vlade_republike_hrvatske
2. www.mei.hr
3. <http://www.cc-advocates.com/publications/articles/european-company-statute-1.htm>
4. <http://ssrn.com/>
5. www.ecgi.org/wp
6. www.seeurope-network.org
7. <http://www.eu-pregovori.hr/>